

Фінансове право

УДК 340-349:321-329:351-354(05)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18136713>

**Імплементація стандартів ЄС щодо протидії відмиванню доходів в
Україні: проблеми та перспективи правозастосування**

Бородач Юліана Сергіївна,

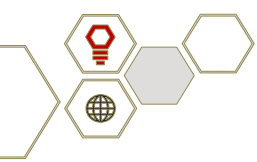
Студентка 2 курсу факультету слідчої та детективної діяльності,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0009-0009-7296-2552>

Горай Софія Валентинівна,

Студентка 2 курсу факультету слідчої та детективної діяльності,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0009-0005-0896-7499>

Прийнято: 21.12.2025 | Опубліковано: 31.12.2025

Анотація. Метою статті є комплексний аналіз етапів становлення, сучасного стану та стратегічних перспектив розвитку національної системи протидії відмиванню доходів в умовах євроінтеграції України. Методологічну основу дослідження становлять діалектичний метод пізнання правових явищ, формально-юридичний аналіз нормативних актів та порівняльно-правовий метод. Авторами аргументовано необхідність переходу від формальної імплементації європейських директив до створення інтероперабельної екосистеми фінансового моніторингу, а також виокремлено системні диспропорції між нормативним статусом політично значущих осіб (PER) та практичними можливостями ризик-орієнтованого підходу банківських установ. У статті досліджено трансформацію правового регулювання від

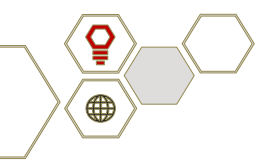
первинних процедур контролю до запровадження ризик-орієнтованого підходу внаслідок імплементації стандартів 4-ї та 5-ї Директив ЄС. Проаналізовано ключові новели Закону України № 361-IX, зокрема механізм верифікації кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) та нові правила відповідальності за подання недостовірних відомостей, що діють з вересня 2024 року. Встановлено, що закріплення «довічного» статусу PER, хоч і відповідає міжнародним вимогам, на практиці створює ризики формалізму та необґрунтованих відмов у обслуговуванні ("de-risking"). Також з'ясовано, що попри ухвалення профільного Закону № 2074-IX, сектор віртуальних активів залишається частково дерегульованим через відсутність податкових змін, що унеможлиблює повну імплементацію рекомендацій FATF. За результатами дослідження зроблено висновок про необхідність подальшого вдосконалення національної системи за трьома векторами: 1) завершення цифровізації реєстрів бенефіціарної власності; 2) фіскалізація ринку віртуальних активів; 3) розробка деталізованих методичних рекомендацій для уникнення надмірного тиску на клієнтів зі статусом PER.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, ризик-орієнтований підхід, кінцевий бенефіціарний власник, політично значущі особи (PER), віртуальні активи, протидія відмиванню коштів, FATF, Директиви ЄС.

Implementation of EU Anti-Money Laundering Standards in Ukraine: Problems and Prospects of Law Enforcement

Yuliana Borodach,

2nd Year Student of the Faculty of Investigation and Detective Activity,
Yaroslav Mudryi National Law University, 61024,
Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0009-7296-2552>

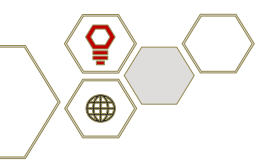
Sofia Horai,

2nd Year Student of the Faculty of Investigation and Detective Activity,

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0005-0896-7499>

Abstract. The purpose of the article is a comprehensive analysis of the stages of formation, current state, and strategic prospects for the development of the national system for preventing and counteracting the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime in the context of Ukraine's European integration. The methodological basis of the study comprises the dialectical method of cognition of legal phenomena, formal-legal analysis of normative acts, and the comparative legal method. The authors argue the necessity of transitioning from formal implementation of European directives to creating an interoperable financial monitoring ecosystem, and also highlight systemic disparities between the regulatory status of Politically Exposed Persons (PEPs) and the practical capabilities of the risk-based approach employed by banking institutions. The article investigates the transformation of legal regulation from primary control procedures to the introduction of a risk-based approach resulting from the implementation of the standards of the 4th and 5th EU Directives. The key novelties of the Law of Ukraine No. 361-IX are analyzed, particularly the verification mechanism for Ultimate Beneficial Owners (UBOs) and new rules regarding liability for submitting false information, effective from September 2024. It is established that the legislative consolidation of the "lifelong" PEP status, while meeting international requirements, in practice creates risks of formalism and unjustified refusal of service ("de-risking"). It is also determined that despite the adoption of the specialized Law No. 2074-IX, the virtual assets sector remains partially deregulated due to the lack of tax amendments, which makes the full implementation of FATF recommendations impossible. Based on the results of the study, it is concluded that the national system requires further improvement in three vectors: 1) completing the digitalization of

beneficial ownership registers; 2) fiscalization of the virtual assets market; 3) developing detailed methodological recommendations to avoid excessive pressure on clients with PEP status.

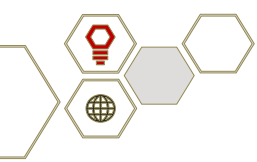
Keywords: financial monitoring, risk-based approach, Ultimate Beneficial Owner (UBO), Politically Exposed Persons (PEPs), virtual assets, anti-money laundering (AML), FATF, EU Directives.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку фінансового моніторингу характеризується докорінною зміною філософії контролю: переходом від тотального нагляду до ризик-орієнтованого підходу. Однак, попри імплементацію 4-ї та 5-ї Директив ЄС, вітчизняна правова система стикається з низкою колізій та прогалин, що знижують дієвість антилегалізаційних механізмів.

Насамперед, проблематичним залишається питання прозорості структури власності юридичних осіб. Посилення вимог до верифікації кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) та запровадження жорстких санкцій за недостовірні дані з вересня 2024 року виявило технічні та організаційні складнощі у взаємодії між бізнесом, реєстраторами та суб'єктами моніторингу.

Крім того, значний дисонанс викликає регулювання статусу політично значущих осіб (PEP). Закріплення довічного статусу PEP, хоч і відповідає вимогам міжнародних партнерів, на практиці часто призводить до формального підходу банків та безпідставних відмов в обслуговуванні, замість проведення якісного індивідуального аналізу ризиків. Окремим викликом є сектор віртуальних активів, який через незавершеність податкової реформи залишається у «сірій зоні», створюючи сприятливе підґрунтя для тіньових фінансових потоків.

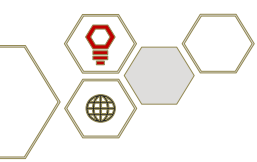
Це актуалізує вирішення суперечності між нормативним імперативом імплементації європейських стандартів та інституційною неспроможністю

національної системи забезпечити їх безперешкодне правозастосування. Саме пошук оптимального балансу між жорсткістю регуляторних вимог та збереженням економічної свободи суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану становить предметний фокус цього дослідження, що дозволить розробити рекомендації щодо вдосконалення механізмів перевірки бенефіціарів, оптимізації моніторингу операцій PER та фіналізації легалізації ринку віртуальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий дискурс щодо розвитку національної системи протидії легалізації доходів характеризується переходом від загальнотеоретичного осмислення до аналізу галузевих особливостей. Фундаментальний для сучасної системи ризик-орієнтований підхід став предметом порівняльного аналізу в роботах різних груп науковців. Так, якщо В.С. Пономаренко та С.М. Киркач [10] розглядають імплементацію цього принципу крізь призму банківського сектору з його жорсткою регламентацією, то колектив авторів – Т.В. Яворська, І.О. Ревак та О.М. Підхомний [12] – екстраполюють аналогічні стандарти на діяльність страхових компаній. Попри секторальні відмінності, зазначені автори солідарні у висновку, що відмова від формального контролю на користь аналітичного є головним досягненням реформи, започаткованої Законом № 361-IX.

У площині забезпечення прозорості фінансових відносин простежується розмежування наукових поглядів на інституційні та процедурні аспекти. Т.М. Ямненко та А.С. Савенкова [13] фокусуються на інституційному механізмі розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників (КБВ), акцентуючи на технічній верифікації даних. Натомість О. Дмитрик, О. Воронова та інші вчені [3] зміщують акцент на функціональні проблеми, досліджуючи колізії між обов'язками суб'єктів моніторингу (зокрема адвокатів) та професійними гарантіями їхньої діяльності. Таке зіставлення

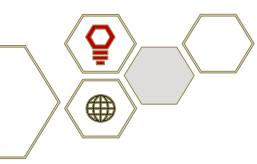
дозволяє виявити напругу між вимогами прозорості та захистом професійної таємниці.

Окремий вектор досліджень формується навколо нових об'єктів та суб'єктів моніторингу, де наукова думка фіксує законодавчу незавершеність. С.О. Грицай [2], аналізуючи Закон № 2074-IX [6], вказує на правову невизначеність статусу «віртуальних активів» без податкових змін. Ця теза про складність практичної реалізації норм корелює з висновками Ю.С. Ремиги та Д.В. Щербатих [11] щодо політично значущих осіб (PEPs). Останні, досліджуючи законодавчі зміни 2023 року [7], наголошують, що, як і у випадку з криптоактивами, регулювання статусу PEPs потребує тонкого налаштування балансу між безпековими імперативами та правами клієнтів.

Узагальнення наведених джерел свідчить, що більшість ґрунтовних праць базується на аналізі законодавства станом на 2020–2022 роки. Водночас новели 2023–2024 років, зокрема відновлення довічного статусу PER та посилення відповідальності за недостовірні дані про КБВ, ще не отримали комплексного порівняльного осмислення, що й зумовлює необхідність цього дослідження.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри значний масив напрацювань, присвячених еволюції системи фінансового моніторингу, сучасний науковий дискурс тяжіє здебільшого до теоретичного осмислення ризик-орієнтованого підходу. Натомість поза фокусом дослідницької уваги залишається прикладна проблематика верифікації кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) крізь призму імперативних новел, чинних з 1 вересня 2024 року.

У цьому дослідженні зміщено акцент на системний аналіз нормативно-правового механізму санкціонування за подання недостовірних відомостей до ЄДР. Зокрема, ідентифіковано потенційні процедурні колізії у взаємодії між суб'єктів первинного моніторингу та державними реєстраторами, що виникають внаслідок запровадження нових регуляторних вимог. Критичного

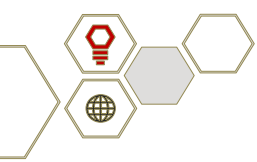

переосмислення зазнав інститут моніторингу операцій політично значущих осіб (PEP), передусім у площині викликів, зумовлених законодавчою реставрацією їхнього «довічного» статусу. Окремий аналітичний вектор спрямовано на виявлення кореляції між податковим вакуумом у сфері віртуальних активів (блокування повноцінної дії Закону № 2074-IX) та неможливістю виконання вимог 5-ї Директиви ЄС, що генерує специфічні ризики легалізації доходів, не висвітлені у попередніх розвідках.

Інтегруючим вектором статті виступає заповнення доктринальних прогалин у тлумаченні новітніх законодавчих змін та розробка шляхів гармонізації жорстких стандартів ЄС із реальною правозастосовною практикою в Україні.

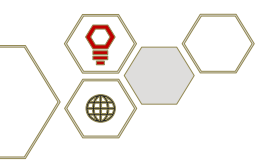
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною метою дослідження є комплексний аналіз стану та ефективності імплементації стандартів 4-ї та 5-ї Директив ЄС у національне законодавство України в контексті переходу до ризик-орієнтованої моделі фінансового моніторингу. Реалізація поставленої мети зумовлює необхідність вирішення комплексу взаємопов'язаних завдань: по-перше, простежити еволюцію нормативно-правової бази від формального контролю до запровадження ризик-орієнтованого підходу; по-друге, діагностувати процедурні проблеми верифікації кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) з урахуванням нових санкційних механізмів; по-третє, з'ясувати практичні наслідки законодавчого закріплення довічного статусу політично значущих осіб (PEP) для банківського сектору; по-четверте, визначити колізійні аспекти правового режиму віртуальних активів, що перешкоджають виконанню рекомендацій FATF. Синтез отриманих результатів слугуватиме підґрунтям для розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення антилегалізаційної системи держави.

Виклад основного матеріалу. Побудова національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів в Україні має чітко

виражений етапний характер, дослідження якого було здійснено шляхом поєднання загальнонаукових та спеціально-юридичних підходів. Зокрема, застосування порівняльно-правового методу дозволило зіставити динаміку національних норм зі стандартами 4-ї та 5-ї Директив ЄС, а формально-догматичний аналіз сприяв з'ясуванню змісту сучасних новел щодо статусу PER та верифікації бенефіціарів. На основі системно-структурного осмислення нормативної бази (законів, звітів FATF) простежується, як у ранніх нормах державна політика була спрямована на запровадження базової системи моніторингу, але поступово країна перейшла до підходів, характерних для європейських стандартів, передусім Директиви (ЄС) 2015/849.

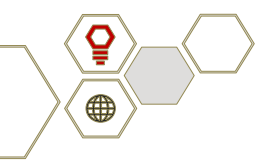
Нормативна база розвивалася фрагментарно, адаптуючись під рекомендації FATF. [1]. Закон України від 28.11.2002 р. № 249-IV «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» [4] визначав ключові поняття (доходи, одержані злочинним шляхом; легалізація (відмивання) доходів; фінансова операція; суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу тощо), закріплював дворівневу систему фінансового моніторингу і встановлював обов'язок суб'єктів фінмоніторингу ідентифікувати клієнтів, фіксувати та подавати до спеціально уповноваженого органу інформацію про підозрілі та «порогові» операції. Через деякий час, для посилення відповідності стандартам FATF та вимогам ЄС, Верховна Рада 14 жовтня 2014 р. ухвалила Закон України № 1702-VII "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" [5] . Цим актом було уточнено понятійний апарат (активи, бенефіціарний власник, внутрішній та державний фінансовий моніторинг, високий ризик тощо), Оскільки закон закріплював обов'язки суб'єктів моніторингу щодо виявлення бенефіціарів та вимагав посиленої перевірки для операцій з підвищеним ризиком, то це стало кроком до зближення з

європейською практикою. Однак, нормативна база залишалася переважно формальною, а інструменти контролю були недостатньо ефективними, що спричинило критику з боку міжнародних партнерів.

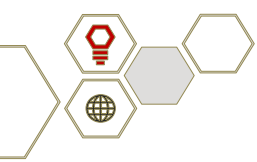
Поворотним моментом стала імплементація 4-ї Директиви ЄС шляхом ухвалення Закону України № 361-IX від 6 грудня 2019 року, який набрав чинності 28 квітня 2020 року та замінив Закон № 1702-VII. Зокрема, 4-та Директива ЄС (Директива (ЄС) 2015/849) [14] встановлює фундаментальні вимоги до формування ризик-орієнтованої системи запобігання відмиванню доходів у державах-членах Європейського Союзу, наголошуючи, що суб'єкти фінансового моніторингу повинні «оцінювати ризики та застосовувати превентивні заходи відповідно до їх рівня». Центральним елементом Директиви є запровадження прозорості структури власності: держави зобов'язані створити реєстри кінцевих бенефіціарних власників юридичних осіб та забезпечити компетентним органам доступ до повної інформації. Директива також розширила коло зобов'язаних суб'єктів, включивши аудиторів, адвокатів (у визначених випадках), бухгалтерів та операторів азартних ігор, і запровадила посилену перевірку щодо політично значущих осіб (PEPs).

Закон України № 361-IX зазнав численних змін і редакцій, та принциповим його надбанням слід вважати нормативне закріплення дефініції ризико-орієнтованого підходу. У п. 53 ч. 1 статті 1 цього Закону він визначається як процес виявлення, оцінки, розуміння ризиків легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та вжиття відповідних заходів управління з метою їхнього ефективного мінімізування. Поняття трактується як правовий принцип, який передбачає відмову від статичної нормативної регламентації на користь гнучкої, динамічної моделі правозастосування. Такий підхід тяжіє до концепції «антикрихкості», згідно з якою суб'єкти первинного фінансового моніторингу повинні не лише реагувати на наявні загрози, а й адаптивно переосмислювати власні процедури відповідно до

ризикі [12]. Практична реалізація ризико-орієнтованого підходу була деталізована у підзаконних актах, зокрема у Наказі Міністерства фінансів України № 465 від 28.12.2022 [8], яким затверджено оновлені Критерії ризиків легалізації доходів. Відповідно до положень цього акта, ризикова оцінка здійснюється за чотирма основними параметрами: тип клієнта, географічне розташування, вид фінансової послуги та канал її надання. Особливу увагу в оновленій моделі приділено географічним ризикам, що прямо корелюють із оновленими рекомендаціями FATF. До категорії підвищеного ризику включено юрисдикції, які перебувають під санкційним наглядом міжнародних організацій, країни-агресори, а також офшорні території, які мають історичну репутацію фінансової непрозорості [13]. Окремо варто зазначати, що наявні правових колізій при встановленні кінцевих бенефіціарів для неприбуткових організацій та певних корпоративних структур, де вимоги Закону № 361-IX можуть вступати у протиріччя з організаційно-правовою формою юридичних осіб, що ускладнює практичне виконання процедур належної перевірки. Крім того, значний резонанс викликали законодавчі зміни 2023-2024 років, спрямовані на відновлення довічного статусу політично значущих осіб, що стало відповіддю на вимоги міжнародних партнерів [3]. Це рішення, хоч і відповідає стандартам фінансового моніторингу ЄС, створило ризики формального підходу фінансових установ до відмови в обслуговуванні.

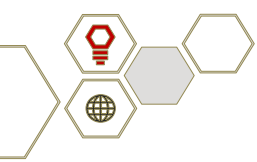
В п. 30 ч. 1 ст. 1 Закону № 361-IX надає чітке і деталізоване визначення КБВ, що поєднує як сутнісний критерій контролю, так і формальний критерій володіння. Водночас законодавець спеціально зазначає, що КБВ не може бути особа, яка «є агентом, номінальним утримувачем або є тільки посередником щодо такого права» [10]. Такий підхід відповідає європейській доктрині функціонального розуміння контролю над юридичною особою. 5-та Директива (2018/843) [15] пішла далі, вимагаючи від усіх країн-членів створити публічні реєстри бенефіціарної власності компаній і забезпечити

доступність інформації про вигодоодержувачів трастів для державних органів, фінансових установ та будь-кого з правомірним інтересом.

Впровадження реєстру КБВ в Україні виявило технічні та організаційні труднощі, оскільки закон зобов'язав усі юридичні особи подати до ЄДР відомості про КБВ. Але для компаній, які існували до прийняття закону, на період воєнного стану встановлено послаблення: вони можуть подати інформацію лише після 90 днів від закінчення воєнного стану, та матимуть на це 6 місяців після затвердження відповідних форм і методики. До 1 вересня 2024 року за цими компаніями не застосовували штрафів. Новий механізм контролю покликаний підвищити якість даних. З 1 вересня 2024 набрали чинності накази Мін'юсту [9] й оновлені рекомендації Держфінмоніторингу, які встановлюють процедури перевірки інформації про КБВ. За виявлених розбіжностей між даними у ЄДР та фактичними відомостями суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані повідомляти про це держателя ЄДР протягом 10 робочих днів. Наказ Мін'юсту № 2542/5 від 12.07.2023 упорядковує подачу суб'єктами первинного моніторингу повідомлень про будь-яку неповноту, неточність чи помилку в даних про КБВ або структуру власності.

У контексті загального посилення прозорості та підвищення стандартів належної перевірки суб'єктів, важливим елементом стало й оновлення підходів до визначення та моніторингу політично значущих осіб (PER). У глосарії FATF PER визначається як фізична особа, наділена помітною державною функцією, а для цілей оцінки ризиків усі політично значущі особи поділяються на три групи: іноземні PER, внутрішні PER та PER міжнародних організацій. До іноземних PER відносять осіб, що здійснюють визначні публічні функції в іншій державі, внутрішні PER обіймають або обіймали аналогічні посади у межах власної юрисдикції, тоді як PER міжнародних організацій – це особи, які виконують або виконували керівні функції в міжнародних інституціях. FATF наголошує на необхідності поширювати

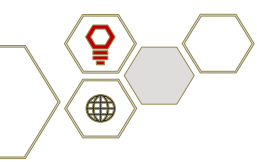

посилені заходи контролю не лише на самих PER, а й на членів їхніх сімей та близьких ділових партнерів, оскільки саме через ці зв'язки нерідко відбувається легалізація корупційних доходів. Головне гасло – «once a PER – always a PER» [11].

Законодавство України ж визначає PER як осіб, що виконують або виконували «визначні публічні функції». У жовтні 2023 року набрав чинності Закон № 3419-IX [7], який встановив довічний статус PER для національних публічних діячів. Це означає, що експедитати всіх скликань, колишні прем'єри, міністри та інші високопосадовці залишаються PER незалежно від часу обійманої посади та істотно посилюються формальні обов'язки щодо порогових операцій в їх адрес: суб'єкти фінмоніторингу мають обов'язково звітувати про операції PER понад встановлені законодавством суми незалежно від оціненого ризик-профілю.

Для врівноваження жорсткого контролю та захисту прав клієнтів доцільно імплементувати підходи, викладені у FATF Guidance: Politically Exposed Persons. Цей документ підкреслює, що ризик, пов'язаний із PER, не є статичним і має тенденцію до зниження після припинення виконання публічних функцій. Відтак, критеріями якісного індивідуального аналізу мають виступати не лише формальний статус, а й часовий проміжок, що минув після звільнення з посади, та зрозумілість джерел походження статків, що дозволить банкам відійти від практики автоматичних відмов (де-рискінгу).

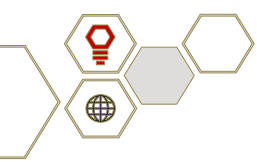
Розширення сфери дії директив ЄС у боротьбі з відмиванням доходів поставило криптовалюту в центр уваги законодавців. 5-та Директива ЄС (Директива (2018/843)) [15] набула чинності 10 січня 2020 року і суттєво змінила підхід до віртуальних активів: у її тексті підкреслюється, що сфера регулювання поширюється на операторів обміну віртуальної валюти та кастодіальних криптогаманців. Ці провайдери зобов'язані пройти реєстрацію в органі нагляду, запровадити процедури customer due diligence, постійно моніторити операції та подавати повідомлення про підозрілі транзакції;

фінансові розвідувальні підрозділи мають вести облік осіб, які купують віртуальну валюту. Проте аналіз показує, що навіть після впровадження оновленої Директиви поза прямим охопленням залишаються значні сегменти ринку – майнери, емітенти токенів, нецостодіальні гаманці, постачальники програмного й апаратного забезпечення, торговельні платформи, що створює «слабкі місця» у протидії відмиванню, фінансуванню тероризму та ухиленню від оподаткування [13].

Варто зазначити, що процес легалізації ринку в Україні залишається незавершеним. Спеціальний Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX [6], ухвалений 17.02.2022 р., досі не набув чинності, бо введення в дію цього аката відкладено до моменту набрання чинності законом про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами. Додатковою передумовою повноцінного запуску закону визначено створення Державного реєстру постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, що прямо вказано у п. 2 розд. VI як умова для застосування санкцій, передбачених статтею 23. У статті 3 Закону 2074-IX законодавець формулює системне бачення: законодавство України про віртуальні активи складається з Конституції України, ратифікованих міжнародних договорів, Цивільного кодексу України, самого Закону 2074-IX, Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів...» та інших законів і підзаконних актів [2]. Проте Закон «Про віртуальні активи» № 2074-IX, хоча і був ухвалений 17 лютого 2022 року, досі не набув чинності. У поточній редакції українського законодавства доходи від обміну криптовалют оподатковуються за загальними правилами, а у проекті закону № 10225-д пропонується впровадити спеціальні правила оподаткування, звільнення для крипто-крипто обмінів і пільговий період для активів, придбаних до набрання чинності законом.

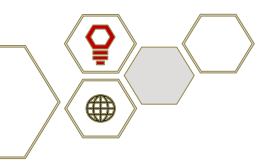
Висновки. Проведене дослідження дає підстави для теоретичного узагальнення, що національна система фінансового моніторингу зазнала

докорінної трансформації, еволюціонувавши від формальної фіксації порогових операцій до запровадження ризик-орієнтованого підходу, що стало результатом імплементації 4-ї Директиви ЄС та прийняття Закону України № 361-IX. Цей акт заклав нормативний фундамент для прозорості бенефіціарної власності та посиленого контролю за політично значущими особами (PER). Водночас у практичній площині аналіз правозастосування виявив низку системних недоліків, що потребують нагального вирішення, зокрема вразливість механізму верифікації кінцевих бенефіціарних власників через складність процедур та недосконалість комунікації між суб'єктами моніторингу і державними реєстраторами. Крім того, законодавче закріплення довічного статусу PER на практиці створило ризики формального підходу фінансових установ, що призводить до необґрунтованих відмов у обслуговуванні, а блокування дії Закону № 2074-IX залишає сферу віртуальних активів частково дегульованою. З огляду на це, практичні рекомендації щодо подальшого розвитку системи протидії відмиванню доходів фокусуються на удосконаленні методології оцінки ризиків для уникнення формалізму в роботі з PER, завершенні створення цифрової екосистеми прозорості КБВ та фіналізації правового регулювання ринку віртуальних активів шляхом ухвалення змін до Податкового кодексу. Реалізація окреслених кроків є необхідною умовою для поглиблення євроінтеграції та забезпечення повної імплементації 5-ї Директиви ЄС (2018/843), що неможливо без інтероперабельності національних реєстрів із європейськими базами даних.

Список використаних джерел

1. Бисага К. В. Національна система запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення

України: етапи становлення й розвитку. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2016. № 1(53). С. 37–49.

2. Грицай С. О. Правова сутність дефініції «віртуальні активи» у Законі України «Про віртуальні активи». *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 244-248

3. Дмитрик О., Воронова О., Макух О., Паращенко О. Сучасні проблеми реалізації повноважень суб'єктами первинного фінансового моніторингу (на прикладі адвокатської діяльності). *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2023. Т. 5, № 52. С. 494–503. DOI: 10.55643/fcaptp.5.52.2023.4176.

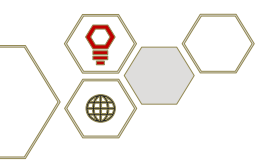
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом : Закон України від 28.11.2002 р. № 249-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249-15> (дата звернення: 23.10.2025)

5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 23.10.2025)

6. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20> (дата звернення: 23.10.2025)

7. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» щодо політично значущих осіб : Закон України від 17.10.2023 р. № 3419-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3419-20> (дата звернення: 23.10.2025)

8. Про затвердження Критеріїв ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення : наказ Міністерства

фінансів України від 28.12.2022 р. № 465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0258-23> (дата звернення: 23.10.2025)

9. Про затвердження Порядку повідомлення держателя Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про виявлення розбіжностей між отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу у результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в ЄДР відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи : наказ Міністерства юстиції України від 12.07.2023 р. № 2542/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1185-23> (дата звернення: 23.10.2025)

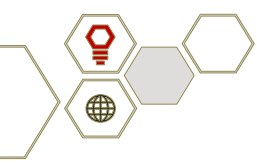
10. Пономаренко В. С., Киркач С. М. Ризик-орієнтований підхід у первинному фінансовому моніторингу банків. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020. Т. 3, № 34. С. 42–52.

11. Ремига Ю. С., Щербатих Д. В. Заходи фінансового моніторингу щодо політично значущих осіб. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4(55). DOI: 10.32782/2308-1988/2025-55-42.

12. Яворська Т. В., Ревак І. О., Підхомний О. М. Ризик-орієнтований підхід у системі фінансового моніторингу страхових компаній України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2023. № 2. С. 82–93.

13. Ямненко Т. М., Савенкова А. С. Розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників: від теорії до практики. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 452–456.

14. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. Official Journal of the European Union. 2015. L 141. P. 73–117. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2015/849/oj/eng> (дата звернення: 23.12.2025)

15. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849. Official Journal of the European Union. 2018. L 156. P. 43–74. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/843/oj/eng> (дата звернення: 23.10.2025)